

Vasylj Ivanovytsj Rudyk, arbeidsnummer 367167 forteller sin historie.

Veteraner fra Årdalstangen samlet for å minnes gamle dager. Lubny, Poltava i Ukraina høsten 2000. Vasilij Rudyk er nr. 2 fra venstre. Foto fra Årdal sogelag.

Bor i Ukraina, Poltava fylke, Choroldistriktet.

I mars 1943 bestemte jeg meg til å reise med mine venner til Chorol by for å bytte frø mot olje. Vi samlet oss ved landsbyens lager. Den gang måtte en ha politi som vakt ved hestetransporter. Ved denne transporten var Pavlo Mychajlenko politi. Han fikk høre at politiet skulle arrestere meg. Jeg forlot alt ved lageret og løp til furuskogen i nærheten. Politiet kom til mennene som sto ved lageret og spurte etter meg. Noen sa til dem hvilken retning jeg rømte. Politiet gikk inn i skogen og fant meg lett, for sporene mine viste i snøen. De tok meg på en slede og tok meg først til sitt kontor, så til Chorol by. Der var det allerede mange samlet som var tatt til fange. Vi ble tatt til jernbanestasjonen i Chorol, inn i jernbane-vogner og dørene stengt med ståltråd. Så ble vi transportert til Tyskland.

Vi kom til Ljublin, så til Schneidemühlen, og til sist til Stettin. Der ble vi plassert i en leir i tre uker. 20 april 1943 ble Stettin bombet og vi ble jagd ut for å rydde i ruinene.

Omkring 12.mai 1943 ble vi sendt med en dampbåt fra Stettin til Oslo. Til Oslo kom det ca. 600 mennesker. Blant dem var ca. 200

franskmenn som hadde bedre vilkår enn det vi hadde.

Derfra ble vi sendt til Bergen. Jeg minnes bergenserne med en særskilt takknemlighet. Vi følte deres medlidenhet og hjelp. I all hemmelighet for de tyske vaktene heiste de ned pakker med mat surret i tau fra sine vinduer og altaner ned til oss.

I Bergen ble vi igjen lastet på en dampbåt og sendt inn Sognefjorden til byen Årdalstangen hvor det på den tiden ble bygget en aluminiumsfabrikk. ([Se bilde.](#)) De begynte med å fordele folk til forskjellig arbeid: til betongarbeid i firmaet "Syklon", til transportfirmaer osv. Etter dette var det ca. 60 mennesker igjen av oss. Vi ble kjørt frem og tilbake til Øvre Årdal på tømmerhogst. Men vi fikk ikke jobbe der lenge. En dag ble vi oppstilt for kontroll etter middag. Det viste seg at en eller annen tysker hadde ankommet. Gjennom en tolk forklarte han at han trengte tolv av de sterkeste og kraftigste folkene, men det ble ikke sagt til hva. Ingen ville melde seg frivillig, alle var redde. Ikke minst fordi tyskeren så truende ut. Han var stor, mørk og streng. Da gikk han bort til oss og pekte: "Du! Du! Du!", deriblant jeg. Vi trodde at dette var slutten. Men det viste seg at det ikke stemte. Vi ble satt i arbeid i et tysk firma "Geiger", som la en vannledning gjennom byen ved hjelp av 600 mm grunnrør.

Vannledningen strakk seg til Øvre Årdal gjennom et sund som delte to kaier i motsatte ender av byen. Vi var tolv stykker som la rør, resten gravde dype kanaler. Tyskeren som valgte oss og som nå ble vår sjef, viste seg å være et godt menneske. Han het Sjaki. Han tok seg av oss og pleide å si: "Jeg trenger ikke den jobben som dere utfører". Derfor arbeidet vi ikke særlig mye. Men i kantinen krevde han doble porsjoner til oss. Han interesserte seg for våre liv og kom ofte på besøk til oss. Vi var glade i ham, inviterte ham på fester og tok bilder sammen med ham, selv om han fortalte at hvis disse bildene havnet hos Gestapo så hadde det ikke blitt sett mildt på.

Den greie tyskeren Sjaki i midten nede og hans venner, de ukrainske og hviterussiske østarbeiderne. Vasilij Rudyk er helt til høyre
Foto fra Årdal sogelag.

Jeg jobbet for firmaet "Geiger" fra mai 1943 til april 1945. Da ble det sendt 48 mennesker til Horten. På slutten av krigen var byen Horten utbombet. Folk hadde forskjellige jobber. Jeg, sammen med min venn Grigorij Danilovitsj Tretjak som nå er professor i medisin i byen Poltava, jobbet som altnuligmenn på et verksted på bryggen.

Da krigen var slutt fikk vi lov til å reise rundt i hele Norge gratis. Jeg benyttet sjansen og besøkte Geithus og byen Porsgrunn. Besøkte mine sambygdinger som befant seg der.

Den 24.mai ble avreisen til Oslo gjort kjent. Der skulle vi få dokumenter for tilbakevendingen til Sovjetunionen. I den anledning organiserte lokale nordmenn en avskjedsaften for oss. Vi ble gruppevis invitert hjem til dem. Vi bodde på en liten øy der det var en festning. Øya var forbundet med byen med en en kilometer lang bro. Etter festen kom vi tilbake dit hvor vi bodde, og om morgenen neste dag gjorde vi oss klare til å dra til stasjonen i Oslo for avreise. Da så vi plutselig en hengt mann under festningen. Det ble sagt at han var sivil, fra Dnepropetrovskoj fylke og var visst ikke innblandet i noen politiske saker. Det var ukjent hvorfor han gjorde det. Vi begynte å tenke på hva vi skulle gjøre med liket. Noen foreslo å kaste ham

i vannet. Men til slutt la vi ham i et klesskap, gravde et hull ved en av festningsmuren og begravde ham. Vi skulle akkurat til å gå da en norsk sanitetsbil kom kjørende. De viste allerede om det som hadde skjedd, fordi en norsk gutt som passet en hest om morgenen ved festningsmuren hadde varslet dem. Sanitetsfolkene gravde opp liket, la ham i en kiste som de hadde med seg og kjørte vekk. Jeg vet ikke mer om ham.

En representant fra Sovjetunionen kom til Oslo angående krigsfangespørsmålet. Han het Ananjev. Han satte opp et tog, hvormed vi ble sendt til Sverige. Der ble vi lastet på et dampskip og sendt til byen Vyborg i Finland. Derfra ble vi på nytt sendt med tog langt inn på sovjetisk territorium, til byen Kolibaki i Gorkovskaja fylke. Jeg som artillerist, ble sendt for å ta del i dannelsen av en artilleritropp som skulle til den japanske fronten. Der gjennomgikk jeg også en politisk kontroll, men de hadde ikke noe på meg. I mellomtiden sluttet krigen også i Østen og vi ble omgjort til en arbeidsbataljon og sendt til Moskva fylke til byen Sjtsjelkov til en kjemisk fabrikk. Industrien var selvfølgelig veldig skadelig. Fra slutten av 1945 til begynnelsen av 1947 jobbet jeg der som lagerarbeider. Der giftet jeg meg også.

I mars 1947 vendte jeg tilbake til mitt hjemsted i Ukraina. Da jeg kom tilbake fikk jeg jobb som en slags regnskapsfører som hadde regnskapet for sukker og rødbeter. Etter dette jobbet jeg som materialforvalter på et kollektivbruk, deretter som sjef for en fjøsdriftavdeling (7 år), så sjef for et kornlager (7 år), og så sjef for kollektivbrukets byttekontor hvor jeg jobbet til pensjonsalder og enda 7 år til. Nå driver jeg min egen husholdning. Jeg har aldri vært partimedlem.

Dette var altså kort fortalt min historie om mitt opphold i Norge og livet etter dette. Mine minner er selvsagt langt fra komplette og muligens ikke helt forenlige. Allikevel var jeg glad for å svare på Deres spørsmål. Jeg håper det vil være til hjelp for å skrive boken. Jeg er når som helst klar til å svare på andre spørsmål som De skulle ha.

Ærbødigst hilsen Vasilyj Rodyk

21.oktober 2000

Denne filen er hentet fra <http://www.sovjetiske-krigsfanger.no/>

